GENERALINIO ADVOKATO PAOLO MENGOZZI IŠVADA,

pateikta 2007 m. liepos 18 d. [1]

1. Ši byla susijusi su ieškiniu, kurį Komisija pagal EB 226 straipsnį pareiškė Švedijai ir kuriuo ji prašo pripažinti, kad taikiusi vidaus mokesčius, kuriais alus, daugiausia gaminamas Švedijoje, netiesiogiai saugomas nuo vyno, daugiausia importuojamo iš kitų valstybių narių, Švedijos Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal EB 90 straipsnio antrąją pastraipą.

I — Ginčijami nacionalinės teisės aktai

2. Švedijoje alkoholio mokesčio tarifas [2] apskaičiuojamas pagal alkoholio turinčių gėrimų faktinę alkoholio koncentraciją (alkoholio kiekį).

3. Bylos medžiagoje nurodoma, kad Švedijos Karalystei 1995 m. įstojus į Europos Sąjungą alus, kurio alkoholio koncentracija viršija 3,5 % tūrio (vadinamasis stiprus alus) [3] buvo apmokestinamas beveik taip pat, kaip ir vynas, kuriame alkoholio koncentracija yra apie 11 % tūrio.

4. 1997 m. sausio 1 d. Švedijos Parlamentas nusprendė sumažinti akcizą alui. Remiantis Švedijos vyriausybės atsiliepimu į ieškinį, toks sprendimas buvo grindžiamas tuo, kad šaliai įstojus į Europos Sąjungą teko kovoti su augančia pasienio prekyba su Danija, kurią skatino skirtingas apmokestinimo lygis šiose dviejose valstybėse narėse.

5. Atsakydamas į Komisijos, pareiškusios abejonių dėl 1997 m. pakeitimais nustatytos

1 — Originalo kalba: italų.

2 — Pagal *Alkohollag* (1994 m. Alkoholio įstatymo: 1738) 1 skyriaus 3 straipsnį alkoholinis gėrimas yra toks gėrimas, kurio alkoholio koncentracija yra daugiau nei 2,25% tūrio. Alkoholiniai gėrimai skirstomi į spiritinius gėrimus, vyną, stiprų alų ir alų.

3 — Pagal *Alkohollag*, cituoto 2 išnašoje, 1 skyriaus 6 straipsnį.

alaus ir vyno apmokestinimo tvarkos atitikties EB 90 straipsnio antrajai pastraipai, spaudimą Švedijos Parlamentas nusprendė sumažinti akcizą vynui nuo 2001 m. gruodžio 1 dienos.

6. Remiantis šiuo metu galiojančia sistema, pagal *lagen* (1994:1564) *om alkoholskatt* [4] 2 ir 3 straipsnius alaus ir vyno gamybos ir vartojimo mokesčio tarifai yra tokie.

7. Už litrą alaus taikomas akcizas yra 1,47 (SEK) už kiekvieną alkoholio tūrio procentą. Alūs, kurių didžiausia alkoholio koncentracija neviršija 2,8 % tūrio, yra atleidžiami nuo mokesčio (*lagen* (1994:1564) *om alkoholskatt* 2 straipsnis).

8. Akcizas litrui vyno apskaičiuojamas pagal fiksuotą tarifą, kuris didinamas atsižvelgiant į gėrimo alkoholio koncentraciją pagal tokią skalę:

užgėrimų, kurių alkoholio koncentracija yra didesnė nei 2,25 % tūrio, bet mažesnė arba lygi 4,5 % tūrio, litrą – 7,58 (SEK);

užgėrimų, kurių alkoholio koncentracija yra didesnė nei 4,5 % tūrio, bet mažesnė arba lygi 7 % tūrio, litrą – 11,20 (SEK);

užgėrimų, kurių alkoholio koncentracija yra didesnė nei 7 % tūrio, bet mažesnė arba lygi 8,5 % tūrio, litrą – 15,41 (SEK);

užgėrimų, kurių alkoholio koncentracija yra didesnė nei 8,5 % tūrio, bet mažesnė arba lygi 15 % tūrio, litrą – 22,08 (SEK);

užgėrimų, kurių alkoholio koncentracija yra didesnė nei 15 % tūrio, bet mažesnė arba lygi 18 % tūrio, litrą – 45,17 (SEK).

9. Vynai, kurių alkoholio koncentracija neviršija 2,25 % tūrio, atleidžiami nuo mokesčio (*lagen* (1994:1564) *om alkoholskatt* 2 straipsnis).

10. Švedijoje yra įstatymais sukurtas vyno, stipraus alaus ir spiritinių gėrimų mažmeninės prekybos monopolis. Šį monopolį valdo bendrovė *Systembolaget Aktiebolag* (toliau – *Systembolaget*), kurios visos akcijos priklauso Švedijos valstybei.

4 — 1994 m. gruodžio 15 d. Įstatymas dėl alkoholio akcizo.

II — Ikiteisminė procedūra

11. 2000 m. vasario 28 d., atsakydama į gautus skundus, kad Švedijoje vynui ir alui taikomi akcizai yra diskriminaciniai, Komisija Švedijos Karalystei įteikė pirmąjį oficialų pranešimą, kuriame teigiama, jog remiantis turima informacija atrodo, kad taikomi mokesčiai pažeidžia EB 90 straipsnio antrąją pastraipą, nes vyno apmokestinimas didesniu tarifu nei alaus (tiek absoliučiai, tiek pagal galutinę produkto kainą) stiprino vartotojų įpročius ir įtvirtino alaus (nacionalinės prekės) pranašumą taip kenkiant vyno (daugiausia importuojamo iš kitų valstybių narių) komerciniam potencialui.

12. Švedijos Karalystė atsakė dviem laiškais (atitinkamai 2000 m. gegužės 10 dienos ir lapkričio 20 dienos), kuriuose nurodė, kad apmokestinimo tvarka, kuria remiantis alkoholio akcizas apskaičiuojamas pagal gėrimų alkoholio koncentraciją nepažeidžia EB 90 straipsnio. Tačiau ji teigė esanti pasiryžusi sumažinti vynui taikomo mokesčio pagal alkoholio koncentraciją tarifą iki lygio, iš esmės ekvivalentiško alui taikomo mokesčio lygiui, ir taip atkurti šių produktų apmokestinimo santykį, buvusį iki 1997 m. sausio 1 dienos.

13. 2001 m. birželio 19 d. Komisija pateikė Švedijos vyriausybei pagrįstą nuomonę, į kurią pastaroji atsakė dviem – 2001 m. liepos 13 d. ir 2001 gruodžio 17 d. – laiškais, pranešdama Komisijai, kad mokesčio tarifas vynui nuo 2001 m. gruodžio 1 d. buvo sumažintas 18,8 %.

14. Manydama, kad nustatytas pakeitimas nepakeitė Švedijos apmokestinimo tvarkos diskriminacinio pobūdžio, Komisija Švedijos Karalystei 2002 m. liepos 1 d. įteikė antrąjį oficialų pranešimą, į kurį buvo atsakyta 2002 m. rugsėjo 24 d. laišku.

15. 2004 m. liepos 9 d. Komisija pateikė Švedijos vyriausybei antrą pagrįstą nuomonę, kurioje prašė imtis būtinų priemonių per dviejų mėnesių laikotarpį.

16. Švedijos vyriausybė, paprašiusi pratęsti atsakymo terminą (o Komisija sutiko tai padaryti), 2004 m. spalio 7 d. laišku ginčijo visus jai pateiktus skundus.

III — Procesas Teisingumo Teisme ir šalių reikalavimai

17. Komisija pateikė šį ieškinį, kuris Teisingumo Teismo kanceliarijoje buvo užregistruotas 2005 m. balandžio 14 dieną.

18. 2005 m. birželio 6 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutartimi Latvijos Respublikai leista įstoti į bylą palaikyti Švedijos Karalystės reikalavimų.

19. Vadovaujantis 2006 m. balandžio 4 d. Švedijos Karalystės prašymu byla buvo paskirta nagrinėti didžiajai kolegijai pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 44 straipsnio 3 dalį.

20. Komisija ir Švedija pateikė žodines pastabas per 2007 m. gegužės 8 d. posėdį.

21. Komisija Teisingumo Teismo prašo:

— pripažinti, kad taikiusi vidaus mokesčius, kuriais alus, daugiausia gaminamas Švedijoje, netiesiogiai saugomas nuo vyno, daugiausia importuojamo iš kitų valstybių narių, Švedijos Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal EB 90 straipsnio antrąją pastraipą, ir

— priteisti iš Švedijos Karalystės bylinėjimosi išlaidas.

22. Švedijos Karalystė Teisingumo Teismo prašo:

— atmesti ieškinį,

— priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

23. Latvijos Respublika Teisingumo Teismo prašo:

— atmesti ieškinį.

IV — Teisinė analizė

A — *Šalių argumentai*

24. Komisija mano, kad nagrinėjama Švedijos apmokestinimo tvarka yra diskriminacinė ir ja saugoma prekyba alumi, kuris daugiausia gaminamas Švedijoje, prekybos vynu, kuris daugiausia importuojamas iš kitų valstybių narių, nenaudai. Todėl tokios nuostatos pažeidžia EB 90 straipsnio antrąją pastraipą.

25. Komisija pažymi, kad vidutinio stiprumo vynui pagal alkoholio koncentraciją taikomas mokestis yra vidutiniškai 20 % didesnis nei alui taikomas mokestis. Šio skirtumo poveikį galutinei produktų kainai dar sustiprina tai, kad į galutinę kainą įtrauktas 25 % pridėtinės vertės mokestis, skaičiuojamą nuo pagrindinės kainos su akcizu.

26. Anot Komisijos, stiprus alus (kurio alkoholio koncentracija didesnė už 3,5 % tūrio) ir vidutinio stiprumo vynas, kurio alkoholio stiprumas 8,5 – 15 % tūrio [5], o kaina svyruoja 49–70 SEK [6], konkuruoja tarpusavyje. Kadangi mažmeninė prekyba šiais produktais yra valstybės monopolis, jie konkuruoja tose pačiose *Systembolaget* tinklui priklausančiose parduotuvėse arba specialias licencijas turinčiose maitinimo įstaigose. Komisija tvirtina, kad aplinkybė, jog vartotojas turi eiti į *Systembolaget,* kad įsigytų šių produktų, sustiprina jų tarpusavio pakeičiamumą.

27. Komisija mano, kad vynui ir alui taikoma apmokestinimo tvarka riboja potencialų vyno vartojimą ir ja saugoma, bent jau netiesiogiai, prekyba alumi.

28. Statistiniai duomenys, kuriais remiasi Komisija [7], tariamai įrodo, kad skirtingas šių produktų apmokestinimo tarifas turi poveikį vartotojų elgesiui. Ypač šiais statistiniais duomenimis tariamai parodoma, kad 1997 m. (t. y. kai buvo sumažintas alui taikomas akcizo tarifas) alaus pardavimas

5 — Atlikdama skaičiavimus, kuriais remiasi grįsdama savo kaltinimus, Komisija kaip pavyzdį naudoja vyną, kurio alkoholio koncentracija yra 12,5 % tūrio.

6 — Informacija apie kainų skalę konkrečiai nurodoma tik dublike. Ieškinyje Komisija apibendrintai nurodo tik „pigius silpnus vynus“ arba „pigius stalo vynus“.

7 — Komisija daugiausia remiasi *Systembolaget* pardavimo statistiniais duomenimis, skelbiamais jos internetinėje svetainėje.

išaugo, o vyno sumažėjo. Panašiai 2002 m. sumažinus taikomą akcizo tarifą vyno pardavimas išaugo, ir tai buvo didžiausias augimas, užfiksuotas nuo 1995 m. iki 2004 metų.

29. Komisija pažymi, kad šis akcizas turi didesnę įtaką galutinei vynų, kurių alkoholio koncentracija yra 8,5–15 % tūrio, kainai, kuri svyruoja nuo 41 iki 70 SEK, t. y. tai produktų kategorijai, kuri užima maždaug 80 % rinkos. Anot Komisijos, šis poveikis yra gerokai didesnis nei poveikis alui, kuris patenka į geriausiai parduodamų kategoriją, neatsižvelgiant į tai, koks referencinis kiekis naudojamas įvertinimui [8].

30. Švedijos Karalystė neginčija Komisijos teiginių, kad alus daugiausia yra nacionalinė, o vynas – importuojama prekė, kad mokesčiui, kuriuo apmokestinami šie produktai, apskaičiuoti naudojami skirtingi metodai arba galiausiai kad iš dalies jie yra konkuruojančios prekės [9]. Tačiau, anot Švedijos, šios prekės nėra visiškai viena kitą pakeičiančios ir neaišku, kurios vyno ir alaus kategorijos konkuruoja EB 90 straipsnio antrosios pastraipos prasme [10].

31. Tačiau Švedijos vyriausybė, palaikoma Latvijos Respublikos, mano, kad nagrinėjamos mokesčių nuostatos nėra nei skirtos netiesiogiai alaus gamybai apsaugoti nuo vyno konkurencijos, nei neturi tokio poveikio, todėl negalima teigti, kad ši vyriausybė pažeidė EB 90 straipsnio antrąją pastraipą.

32. Anot Švedijos vyriausybės, iš Teisingumo Teismo praktikos aišku, kad tokio pobūdžio pažeidimą galima konstatuoti tik tada, jeigu įrodoma, jog atitinkamas mokestis turi poveikį nagrinėjamų produktų konkurenciniam santykiui, sumažindamas importuojamos prekės vartojimą konkuruojančios nacionalinės prekės naudai. Todėl būtina atsižvelgti į produktų kainų skirtumus ir mokesčio poveikį šioms kainoms, kad būtų nustatyta, ar skirtingas produktų apmokestinimas gali turėti įtakos vartotojų pasirinkimui.

8 — Ieškinyje Komisija lygina mokesčio poveikį butelio (75 cl vyno butelio ir 33 cl alaus butelio), vieno litro ir taurės (15 cl vyno taurės ir 33 cl alaus taurės) galutinei kainai.

9 — Švedijos vyriausybė mano, kad esama tam tikros konkurencijos tarp populiariausio stipraus alaus ir daugiausiai parduodamo ir pigiausio vyno, patenkančio į vynų, kurių alkoholio koncentracija yra maždaug 11 % tūrio, kategoriją.

10 — Atsiliepime į ieškinį Švedijos Karalystė ginčija konkurencijos tarp šių produktų sąlygų intensyvumą ir vienareikšmišką pobūdį.

33. Šioje byloje, jeigu vidutinė litro stipraus alaus, patenkančio į geriausiai parduodamų kategoriją, galutinė kaina būtų lyginama su litro vyno [11], kurio alkoholio koncentracija yra maždaug 11 % tūrio ir kuris patenka į populiariausių ir pigiausių vynų kategoriją, galutine kaina, anot Švedijos Karalystės, būtų aišku, kad skirtingas šių dviejų produktų apmokestinimas negalėtų turėti įtakos vartotojo elgesiui. Iš tikrųjų, net jeigu vynui būtų taikomas toks pats mokestis, kaip ir alui, jis vis tiek kainuotų maždaug dvigubai brangiau nei alus. Remdamosi šia informacija, Švedijos ir Latvijos vyriausybės tvirtina, kad Komisija neįrodė, jog apmokestinimo tvarka apsaugo alaus gamybą nuo vyno konkurencijos. Latvijos Respublika taip pat pažymi, kad statistiniai duomenys parodo, kad nuo 1997–2004 m. vyno suvartojimas Švedijoje didėjo labiau nei alaus.

34. Švedijos vyriausybė sutinka su Komisija, kad Švedijos vartotojai reaguoja į produktų kainos kitimą. Tačiau, anot šios vyriausybės, aplinkybė, kad vartotojams reaguojant į kainos sumažinimą pradedama daugiau vartoti, neleidžia daryti prielaidos, kad taip pat daromas poveikis vartotojų elgesiui renkantis iš skirtingų kategorijų alkoholinių gėrimų. Šiuo aspektu Latvijos vyriausybė pažymi, kad aptariamų produktų paklausa yra santykinai nejautri kainų pokyčiams ir kainos, regis, nėra vartotojo pasirinkimą lemiantis veiksnys.

35. Švedijos vyriausybė taip pat tvirtina, kad Komisijos pateikti *Systembolaget* pardavimų duomenys yra negalutiniai, nes, viena vertus, juose neatsižvelgiama į prekybą maitinimo įstaigose, ir, kita vertus, iš jų neįmanoma išskirti duomenų apie vyno kategorijos, kuri konkuruoja su stipriu alumi, prekybą. Atsiliepime į ieškinį Švedijos vyriausybė pateikė lentelę, kurioje nurodomi aptariamų produktų prekybos 1996–2004 m. duomenys ir kuri apima iš *Systembolaget*, *Skatteverket* (Švedijos tiesioginių ir netiesioginių mokesčių administratoriaus) ir *Svenska Bryggareföreningen* (Švedijos aludarių federacijos) gautus statistinius duomenis [12].

36. Galiausiai Švedijos vyriausybė, palaikoma Latvijos vyriausybės, tvirtina, kad

11 — Duplike Komisija tvirtina, kad vartotojams tinkamiausias kainų palyginimo metodas būtų kaip referencinį kiekį naudoti vyno taurę ir alaus taurę, ir ji ginčija Švedijos vyriausybės požiūrį, paremtą vieno litro kainų palyginimu. Tačiau Švedijos vyriausybė laikosi nuomonės, kad Komisijos siūlomas metodas nepateikia aiškaus rezultato.

12 — Triplike Švedijos vyriausybė pateikia viešai neprieinamus duomenis, kuriais paremti šie statistiniai duomenys.

Komisija neįrodė, jog nagrinėjama apmokestinimo tvarka turi apsauginį poveikį prekybai alumi, ir atitinkamai neįrodė, kad Švedija pažeidė EB 90 straipsnio antrąją pastraipą, o tuo ji kaltinama šioje byloje.

B — *Įvertinimas*

37. Pagal EB 90 straipsnio pirmąją pastraipą:

„Jokia valstybė narė tiesiogiai ar netiesiogiai neapmokestina kitų valstybių narių gaminių jokiais savo vidaus mokesčiais, didesniais už tuos, kuriais ji tiesiogiai ar netiesiogiai apmokestina panašius vietos gaminius“.

38. Pagal antrąją pastraipą:

„Be to, jokia valstybė narė neapmokestina kitų valstybių narių gaminių tokio pobūdžio vidaus mokesčiais, kurie suteiktų netiesioginę apsaugą kitiems gaminiams“.

39. Pagal nuolatinę Teisingumo Teismo praktiką EB 90 straipsniu, apskritai kalbant, siekiama užtikrinti laisvą prekių judėjimą tarp valstybių narių įprastomis konkurencijos sąlygomis, panaikinant bet kokią apsaugos formą, galinčią atsirasti kitų valstybių narių prekėms taikant diskriminacinius vidaus mokesčius, ir užtikrinti, kad vidaus mokesčiai būtų visiškai neutralūs nacionalinių ir importuotų prekių konkurencijos atžvilgiu [13]. Šiuo tikslu EB 90 straipsnio pirmąja pastraipa uždraudžiamos mokesčių teisės nuostatos, kurios bet kokiomis fiskalinės priemonėmis sukuria didesnį importuotos prekės apmokestinimą nei panašios nacionalinės prekės apmokestinimas, o EB 90 straipsnio antrosios pastraipos pagrindinė paskirtis, anot Teisingumo Teismo, užkirsti kelią bet kokio pobūdžio netiesioginiam mokestiniam protekcionizmui, kai importuotos prekės, nors ir nepanašios į nacionalines prekes pirmosios pastraipos prasme, su kai kuriomis iš jų konkuruoja, net jeigu jos konkuruoja iš dalies, netiesiogiai ar gali konkuruoti [14].

40. Siekiant nustatyti, ar konkreti nacionalinė apmokestinimo tvarka nepažeidžia

13 — Žr., be kita ko, 1987 m. liepos 9 d. Sprendimą *Komisija prieš Belgiją* (356/85, Rink. p. 3299, 6 punktas) ir 1998 m. liepos 11 d. Sprendimą *Komisija prieš Italiją* (323/87, Rink. p. 2275, 7 punktas).

14 — Šiuo atžvilgiu žr. 1968 m. balandžio 4 d. Sprendimą *Fink-Frucht* (27/67, Rink. p. 327). Taip pat žr., be kita ko, 1980 m. vasario 27 d. Sprendimą *Komisija prieš Prancūziją* (168/78, Rink. p. 347, 6 punktas) ir minėto sprendimo *Komisija prieš Belgiją* 7 punktą.

EB 90 straipsnio draudimo dėl diskriminacinių vidaus mokesčių, būtina atlikti sudėtingą įvertinimą, kurį sudaro keli etapai.

41. Pirmiausia toks įvertinimas apima tyrimą, kokie *santykiai egzistuoja* tarp vidaus ir importuojamų prekių, kurioms taikoma nagrinėjama tvarka.

42. EB 90 straipsnio pirmojoje pastraipoje toks santykis išreiškiamas produktų panašumu, o kad būtų taikoma antroji pastraipa, būtinas – pagal Teisingumo Teismo pateiktą išaiškinimą – konkurencinis santykis, net jeigu šis santykis yra tik dalinis, netiesioginis arba galimas, su sąlyga, kad jis yra ne atsitiktinis, o besitęsiantis ir įprastinis [15].

43. Teisingumo Teismas taip pat išaiškino, kad siekiant nustatyti, ar EB 90 straipsnio antrosios pastraipos prasme esama konkurencinio santykio, būtina atsižvelgti „ne tik į dabartinę situaciją rinkoje, tačiau taip pat į jos vystymosi galimybes laisvo prekių judėjimo Bendrijoje kontekste ir galimybę pakeisti produktus vieną kitu, kurias gali parodyti prekybos intensyvėjimas, kad būtų visiškai išplėtotos valstybių narių ekonomikų ypatybės papildyti viena kitą“ [16].

44. Taikydamas šiuos kriterijus, Teisingumo Teismas pripažino, kad alus ir vynas tam tikru lygiu yra vienas kitą pakeičiantys, nes, anot Teisingumo Teismo, tam tikra prasme jie yra skirti tokiems patiems poreikiams tenkinti [17]. Toks įvertinimas, kurį Teisingumo Teismas atliko byloje, kurioje jam buvo pateiktas prašymas įvertinti Jungtinės Karalystėje taikomą vyno apmokestinimo atitiktį, vėliau buvo patvirtintas sprendime, susijusiame su PVM taikymu vynui ir alui Belgijoje [18].

45. Patvirtindamas, kad esama vyno ir alaus konkurencinio santykio, Teisingumo Teismas nepraleido progos pažymėti svarbių šių produktų skirtumų, susijusių su jų kokybiniais požymiais (pirmiausia skirtinga alkoholio koncentracija), gamybos būdais (vynas iš esmės yra žemės ūkio produktas ir todėl

15 — Minėtas sprendimas *Fink-Frucht*. Tačiau Teisingumo Teismo bylų praktikoje pastebima tendencija susilaikyti nuo pernelyg didelės reikšmės „panašumo“ ir „konkurencijos“ sąvokoms suteikimo ir „apibendrinti“ įvertinimą pagal EB 90 straipsnį. Įvairiuose sprendimuose Teisingumo Teismas susilaikė nekvalifikavęs atitinkamų produktų kaip panašių ar konkuruojančių ir tik pripažino, kad jie bent jau gali konkuruoti arba konkuruoja netiesiogiai. Žr., pavyzdžiui, minėtą sprendimą *Komisija prieš Prancūziją*, 168/78; 1980 m. vasario 27 d. Sprendimą *Komisija prieš Italiją* (169/78, Rink. p. 385); 1980 m. vasario 27 d. Sprendimą *Komisija prieš Daniją* (171/78, Rink. p. 447). Kaip naujesnį pavyzdį žr. 1991 m. balandžio 18 d. Sprendimą *Komisija prieš Graikiją* (C-230/89, Rink. p. I-1909).

16 — 1980 m. vasario 27 d. Sprendimas *Komisija prieš Jungtinę Karalystę* (170/78, Rink. p. 417, 6 punktas).

17 — Cituoto sprendimo *Komisija prieš Jungtinę Karalystę* 170/78 14 punktas.

18 — Teisingumo Teismas pripažino, jog Belgijos rinkos savybės nebuvo tokios, kad būtų suabejota įvertinimu, atliktu dėl Britanijos rinkos 1987 m. liepos 9 d. Sprendime *Komisija prieš Belgiją* (356/85, Rink. p. 3299, 11 punktas).

priklauso nuo klimato pokyčių, o alus – daugiausia pramoninis produktas) ir kainos struktūra. Šie skirtumai ir tai, kad požymių, kokybės ir kainos prasme vynų įvairovė yra didesnė, leido Teisingumo Teismui manyti, jog nagrinėjamų gėrimų konkurencinis santykis, kiek jis svarbus mokestiniam palyginimui, yra ribotas ir jis turi būti nustatytas tik atsižvelgiant „į labiausiai plačiajai visuomenei prieinamus vynus, kurie paprastai yra silpniausi ir pigiausi“ [19].

48. Todėl pirmoji EB 90 straipsnio taikymo sąlyga yra tenkinama.

46. Šios bylos aplinkybėmis bendrai sutariama, kad vynas yra daugiausia importuojama prekė, o alus daugiausia yra nacionalinė prekė.

49. Siekiant išaiškinti, ar konkreti nacionalinės mokesčių teisės nuostata atitinka EB 90 straipsnį, toliau būtina palyginti nagrinėjamiems produktams taikomą apmokestinimo tvarką, kad būtų nustatyta, ar jie skirtingai apmokestinami, ir kad būtų nustatyta tokio skirtumo apimtis.

47. Be to, Švedijos vyriausybė neginčija Komisijos teiginio, kad Švedijos rinka nepasižymi požymiais, dėl kurių negalima teigti, kad tarp pigesnių vynų ir stipraus alaus, t.y. tarp prekių, kurios užima didžiausias atitinkamų rinkų dalis, nebūtų tokio pobūdžio konkurencinio santykio, kurį Teisingumo Teismas jau pripažino. Nors šalių nuomonės šiek tiek skiriasi apibrėžiant vynų, kurie iš tikrųjų konkuruoja su alumi Švedijos rinkoje, kategoriją tiek alkoholinio koncentracijos (nuo 8,5 % tūrio iki 15 % tūrio, Komisijos nuomone, ir 11 % tūrio, Švedijos vyriausybės nuomone), tiek kainų skalės prasme, tačiau iš principo sutariama, kad nagrinėjami produktai iš dalies pakeičia vienas kitą.

50. Jeigu, kaip yra šioje byloje, būtų lyginami produktai, kurie dėl savo savybių iš esmės nėra panašūs, tai, nors jie iš dalies gali pakeisti vienas kitą, kai kuriais atvejais gali būti ypač sudėtinga nustatyti kriterijus, kuriais remiantis tinkamas palyginimas taptų lengvesnis.

19 — 1983 m. liepos 12 d. Sprendimas *Komisija prieš Jungtinę Karalystę* (170/78, Rink. p. 2265, 12 punktas). Taip pat žr. minėto sprendimo *Komisija prieš Belgiją* 356/85 11 punktą ir 1999 m. birželio 18 d. Sprendimą *Socridis* (C-166/98, Rink. p. I-3791).

51. Savo sprendime, susijusiame su vyno apmokestinimo tvarka Jungtinėje Karalystėje,

Teisingumo Teismas pripažino, kad tinkamiausias metodas įvertinti mokestinį santykį tarp alaus ir vyno būtų palyginti mokestinę naštą pagal tris kriterijus: tūrį, alkoholinio koncentraciją ir produkto kainą [20].

52. Taikant šį metodą šioje byloje, gaunamas toks rezultatas.

53. Lyginant apmokestinimo lygį pagal tūrį [21], kai litras vidutinės alkoholio koncentracijos alaus (5,2 % tūrio) [22] apmokestinamas 7,64 SEK [23], o litras vyno, kurio alkoholio koncentracija yra nuo 8,5 % tūrio iki 15 % tūrio, – 22,08 SEK, tai tarifas, kuriuo apmokestinamas vynas pagal tūrį, yra vidutiniškai tris [24] kartus didesnis už alaus apmokestinimo tarifą. Tačiau šioje byloje toks rezultatas nėra labai reikšmingas, nes skirtingas apmokestinimas pagal tūrį yra įprastas, kai taikoma apmokestinimo tvarka, pagal kurią apmokestinimo pagrindas yra alkoholio koncentracija.

54. Nagrinėjant skirtingą apmokestinimą pagal alkoholio koncentraciją, vynas, kurio alkoholio koncentracija yra 12,5 % tūrio, pagal alkoholio tūrį apmokestinamas maždaug 20 % didesniu tarifu nei alus (atitinkamai 1,77 SEK ir 1,47 SEK), o vynas, kurio alkoholio koncentracija yra 11 % tūrio, – maždaug 36 % didesniu tarifu (atitinkamai 2 SEK ir 1,47 SEK). Dar silpnesnis vynas, kurio alkoholio koncentracija yra 10 % tūrio, pagal alkoholio tūrį apmokestinamas maždaug 50 % didesniu tarifu nei alus. Vargu ar būtina nurodyti, kad alkoholio stiprumas šioje byloje yra reikšmingiausias kriterijus, nes jis yra akcizo apskaičiavimo pagrindas.

55. Sudėtingiau palyginti mokesčio poveikį galutinei nagrinėjamų produktų kainai. Šis sunkumas daugiausia kyla todėl, kad šalys nesutaria, kurios kainos turėtų būti naudojamos apskaičiuojant. Anot Komisijos, kuri remiasi oficialiais *Systembolaget* pateiktais statistiniais duomenimis, šioje byloje aktuali kainų skalė, kuri apima apie 79 % prekybos vynu, yra nuo 41 SEK iki 70 SEK už 75cl butelį. Teigiama, kad vidutinė litro vyno, kurio stiprumas yra 12,5 % tūrio, kaina vartotojui yra 65,33 SEK, o vidutinė litro alaus, kurio alkoholio koncentracija yra 5,2 % tūrio, kaina vartotojui yra 30,33 SEK. Tačiau Švedijos vyriausybė mano, kad būtų tiksliau remtis litro vyno, kurio stiprumas yra

20 — Cituoto sprendimo *Komisija prieš Jungtinę Karalystę* 18 punktas.

21 — Imant vienodą abiejų gėrimų kiekį

22 — Tokia yra tūrinė alkoholio koncentracija, kurią alui nurodo ir Komisija, ir Švedijos vyriausybė.

23 — Alus apmokestinamas 1,47 SEK už kiekvieną alkoholio tūrio procentą: 1,47 x 5,2 = 7,64.

24 — 2,89.

12,5 % tūrio, vidutine kaina – 69,58 SEK [25]. Jeigu būtų skaičiuojama remiantis Komisijos pateiktais duomenimis, tai mokestis sudarytų 33,8 % galutinės kainos, o bazinė vyno kaina (30,18 SEK už litrą) padidėtų maždaug 73 %, apskaičiavus akcizo mokestį, ir maždaug 116 %, apskaičiavus dar ir PVM. Tačiau jeigu būtų skaičiuojama remiantis Švedijos vyriausybės pateiktais duomenimis, tai, kai litro vyno bazinė kaina yra 33,584 SEK, šie skaičiai būtų atitinkamai 31,7 %, 54,7 % ir 107 %. Alaus atveju, remiantis Komisijos pateiktais duomenimis, kurių neginčijo Švedijos Karalystė [26], mokestis sudaro maždaug 25,2 % galutinės kainos, o bazinė litro alaus kaina (16,62 SEK) padidėja 45,9 %, apskaičiavus akcizą, ir 82,4 %, apskaičiavus dar ir PVM. Akivaizdu, kad tos kategorijos vynų, kurių litras apmokestinamas 22,08 SEK akcizu (t. y. kurių alkoholio koncentracija yra nuo 8,5 % iki 15 % tūrio), kainų struktūrai apmokestinimo poveikis proporcingai yra didesnis nei pigesnių ir silpnesnių vynų.

56. Kad ir koks būtų naudojamas palyginimo kriterijus, šie skaičiai parodo, jog vyno kategorijoms, kurios konkuruoja su alumi, yra taikomas daug aukštesnis mokesčio tarifas nei alui.

57. Galiausiai siekiant nustatyti, ar nacionalinė apmokestinimo tvarka neprieštarauja EB 90 straipsnio draudimui, būtina įrodyti, ar ši tvarka yra diskriminacinio pobūdžio.

58. Atsižvelgdamas į tai Teisingumo Teismas išaiškino, kad EB 90 straipsnio pirmosios pastraipos atveju diskriminaciją savaime nulemia skirtingas apmokestinimas, nes panašių produktų, kurie yra lyginami, atveju šioje nuostatoje įtvirtintas draudimas taikomas, jeigu importuojama prekė apmokestinama daugiau nei nacionalinė prekė. Tačiau EB 90 straipsnio antrosios pastraipos atveju, atsižvelgiant į tai, kad sudėtinga gana tiksliai palyginti nagrinėjamus produktus, toks įvertinimas, anot Teisingumo Teismo, turi būti atliekamas remiantis bendresniais kriterijais, t. y. netiesiogiai apsauginiu nagrinėjamos mokesčių nuostatos pobūdžiu [27].

59. Šis įvertinimas neabejotinai yra sudėtingiausias įvertinimas, kurį reikia atlikti pagal

25 — Ši kaina gaunama apskaičiuojant buteliuose arba vyno dėžėse perkamų 22 vynų, kurių daugiausia parduodama kainų kategorijos nuo 61 SEK iki 70 SEK ir kurie sudaro didžiąją pardavimų dalį, kainų vidurkį.

26 — Vidutinė litro alaus, kurio alkoholio koncentracija yra 5,2 % tūrio, kaina vartotojui yra 30,33 SEK.

27 — Cituoto sprendimo *Komisija prieš Jungtinę Karalystę* 170/78 9 punktas. Taip pat žr. anksčiau minėtą sprendimą *Fink-Frucht*. Tačiau bylų praktikos tendencija „apibendrinti“ įvertinimą pagal EB 90 straipsnį, nedarant aiškaus skirtumo tarp jo pirmosios ir antrosios pastraipos (žr. šios išvados 15 išnašą), reiškia, kad nagrinėjamos apmokestinimo tvarkos apsauginis poveikis laikomas pagrindiniu kriterijumi nustatant, ar ši nuostata yra pažeista.

EB 90 straipsnį, ir per įsipareigojimų nevykdymo procedūrą Komisijai gali sukurti įrodinėjimo pareigą, kurią sunku įvykdyti.

60. Siekdamas palengvinti šią įrodinėjimo pareigą, Teisingumo Teismas patikslino, kad taikant EB 90 straipsnio antrąją pastraipą pakanka nustatyti, jog konkreti mokesčių sistema „atsižvelgiant į jos savybes *gali* sukurti Sutartyje minimą apsaugą“ [28]. Toliau Teisingumo Teismas nurodė, kad „<...> nepaneigiant kriterijų, gaunamų pagal statistinius duomenis, kuriais remiantis galima apskaičiuoti atitinkamos mokesčių sistemos poveikį, svarbos, neįmanoma Komisijos reikalauti pateikti statistinių duomenų, pagrindžiančių mokesčių sistemos, kuria skundžiamasi, apsauginį poveikį“ [29].

61. Tačiau savo sprendime, susijusiame su vyno ir alaus apmokestinimo tvarka Belgijoje, Teisingumo Teismas atmetė Komisijos argumentą, kad, nustačius tarp produktų konkurencinį santykį, bet koks skirtingų mokesčių tarifų taikymas, jeigu apmokestinimo pagrindas yra tas pats, pažeidžia EB 90 straipsnį, ir paaiškino, kad bet koks atitinkamo mokesčio atitikties EB 90 straipsniui įvertinimas turi būti paremtas mokesčio įtaka konkurenciniam santykiui tarp (atitinkamų) produktų [30]. Anot Teisingumo Teismo, „todėl esminis klausimas yra tas, ar mokestis paveiktų nagrinėjamą rinką *sumažindamas potencialų importuotų prekių vartojimą konkuruojančių nacionalinių prekių naudai*“ [31]. Tame pačiame sprendime Teisingumo Teismas taip pat konstatavo, kad „nagrinėjant, koks iš tiesų yra apsauginis poveikis, negalima neatsižvelgti į atitinkamas alaus ir vyno, kuris konkuruoja su alumi, pardavimo kainas“.

62. Remdamasi šiuo precedentu Švedijos Karalystė šioje byloje teigia, kad Komisija neįvykdė jai tenkančios įrodinėjimo pareigos, nes ji neatsižvelgė į reikšmingą nagrinėjamų produktų kainų skirtumą, kuriuo remiantis negalima būtų teigti, jog šiems produktams taikomas skirtingas apmokestinimas turi įtakos vartotojų pasirinkimui.

63. Pagrindinį argumentą, kuriuo remiasi Švedijos vyriausybė ir kuris yra pagrindinis jos gynybos ramstis, laikau tinkamu, prieš imdamasis toliau vertinti, ar šis argumentas

28 — Cituoto sprendimo *Komisija prieš Jungtinę Karalystę* 10 punktas (paryškinta mano).

29 — Cituoto sprendimo *Komisija prieš Jungtinę Karalystę* 10 punktas.

30 — Cituoto sprendimo *Komisija prieš Belgiją* 15 punktas.

31 — Minėto sprendimo *Komisija prieš Belgiją* 16 punktas (paryškinta mano).

yra pagrįstas. Todėl būtina trumpai prisiminti sprendimo, kuriuo pagrįstas Švedijos Karalystės argumentas, aplinkybes ir išvadą, kurią Teisingumo Teismas padarė tuo atveju.

64. Su minėtu sprendimu susijusios bylos aplinkybės buvo tokios: Komisija kaltino Belgijos Karalystę taikant vynui maždaug 6 % didesnį PVM tarifą nei alui. Baigdamas savo vertinimą, Teisingumo Teismas nusprendė, kad šis taikomo mokesčio tarifo skirtumas neturėjo įtakos vartotojų pasirinkimui. Teisingumo Teismas manė, jog Komisija neįrodė, kad atitinkamų tarpusavyje konkuruojančio alaus ir vyno kainų skirtumas buvo toks nedidelis, kad 6 % taikomų PVM tarifų skirtumas iš tikrųjų galėtų turėti įtakos vartotojų elgesiui ir taip daryti apsauginį poveikį alui [32].

65. Išsamesnė bylos faktinių aplinkybių analizė leidžia geriau suprasti Teisingumo Teismo prieitos išvados reikšmę ir įvertinti, ar, kaip teigia Švedijos Karalystė, būtų tinkama taikyti šioje byloje požiūrį, kurio buvo laikytasi ankstesnėje byloje.

66. Belgijos vyriausybė tvirtino, kad litro alaus kaina su mokesčiais buvo 29,75 BEF, o panašios kokybės vyno litro kaina – 125 BEF. Reikia manyti, kad Teisingumo Teismo vertinimas buvo pagrįstas šiomis faktinėmis aplinkybėmis, nes Komisijos argumentai, kuriais ginčijamos šios faktinės aplinkybės, buvo visiškai atmesti. Vyno pardavimo kaina su PVM vartotojui Belgijoje buvo beveik *keturis kartus* [33] didesnė už alaus kainą, o vynui ir alui taikomų atitinkamų PVM tarifų skirtumas, kaip matyti, buvo 6 % (25 % vynui ir 19 % alui).

67. Generalinis advokatas Vilaça savo išvadoje [34], kuria šiuo klausimu Teisingumo Teismas rėmėsi, pabrėžė, kad jeigu standartinis PVM tarifas būtų 25 % ir alui taikomas tarifas būtų padidintas 6 procentiniais punktais, šių produktų kainų skirtumas sumažėtų 1,5 BEF (nuo 95,25 BEF iki 93,75 BEF), o jeigu standartinis PVM tarifas būtų 19 % – t. y. jeigu būtų sumažintas vynui taikomas tarifas – kainų skirtumas sumažėtų 6 BEF (nuo 95,25 BEF iki 89,25 BEF). Abiem atvejais vyno ir alaus kainų santykis iš esmės nepasikeistų (sumažėtų 1,5 %, jeigu būtų nustatytas 25 % standartinis tarifas, arba 6,3 %, jeigu būtų nustatytas 19 % standartinis tarifas). Pirmuoju atveju, kuris, anot byloje pateiktų

32 — Cituoto sprendimo *Komisija prieš Belgiją* 18 punktas.

33 — 4,2 kartai. Lyginant kainas be PVM (100 BEF už vyną ir 25 BEF už alų), santykis buvo lygiai 1:4.

34 — Pateikta 1987 m. vasario 26 d. (Rink. p. 3299, 102 ir paskesni punktai).

Belgijos vyriausybės argumentų, yra labiausiai tikėtinas, litro alaus kaina išaugtų 5 %, o antruoju atveju litro vyno kaina sumažėtų 4,8 % [35].

68. Šiuo klausimu būtina palyginti šioje byloje turimus duomenis su pateiktais skaičiais, siekiant įvertinti, ar nagrinėjamoje byloje galima prieiti tokią pačią išvadą, kokią Teisingumo Teismas padarė sprendime *Komisija prieš Belgiją* 356/85.

69. Remiantis duomenimis, kuriuos pateikė Švedijos Karalystė arba kurių ji neginčijo [36], ir taikant litrui vyno, kurio alkoholio koncentracija yra 12,5 % tūrio, akcizą, kuris taikomas alui (1,47 SEK už alkoholio tūrio procentą), absoliučia išraiška kaina sumažėja 4,63 SEK (0,50 EUR) [37], o procentine išraiška – 6,65 %. Vyno ir alaus kainų santykis sumažėtų 11,8 %, nors ir liktų 2:1 [38].

70. Ar atsižvelgiant į šiuos skaičius galima daryti išvadą, kurią Teisingumo Teismas ir padarė minėtoje byloje 356/85, kad alaus ir vyno kainų skirtumas Švedijoje yra toks didelis, kad šiems dviem gėrimams taikomų akcizo tarifų 20 % skirtumas [39] negali turėti įtakos vartotojų elgesiui?

71. Mano nuomone, į šį klausimą reikia atsakyti neigiamai. Duomenų, susijusių su šia byla, ir faktinių aplinkybių, kuriomis buvo priimtas sprendimas byloje 356/85, palyginimas atskleidžia, kad šių bylų iš tikrųjų negalima laikyti panašiomis. Nors Teisingumo Teismas byloje 356/85 turėjo galimybę pripažinti, jog atsižvelgiant į tai, kad vyno ir alaus kainų santykis buvo 1:4, bet koks vyno kainos sumažinimas maždaug 5 % negalėtų turėti įtakos vartotojų pasirinkimui, tačiau to paties negalima užtikrintai ir neatsižvelgiant į kitas aplinkybes teigti tokiu atveju, kai santykis yra 1:2, o vyno kainos sumažinimas yra maždaug 6,5 % [40]. Iš principo kuo mažesnis dviejų

35 — Žr. minėtos generalinio advokato Vilaça išvados 109 punktą.

36 — Palyginimas grindžiamas litro vyno, kurio alkoholio koncentracija yra 12,5 % tūrio, vidutine kaina. Vargu ar būtina pažymėti, kad jeigu būtų vertinami silpnesni ir ne tokie brangūs vynai, priskiriami šiai bylai svarbiai mokestinei kategorijai, jų ir alaus kainų skirtumas būtų ne toks didelis, nes, kaip matėme, skirtingas apmokestinimas vyno nenaudai būtų didesnis.

37 — Apskaičiavimas taip pat apima 25 % PVM tarifą.

38 — Sumažėtų nuo 2,3 iki 2,1.

39 — Lyginant akcizą, skaičiuojamą pagal alkoholio tūrį, ir kaip pagrindą imant vyną, kurio alkoholio koncentracija yra 12,5 % tūrio.

40 — Tačiau jis padidėja, jeigu lyginama su pigesniais ir mažiau alkoholio turinčiais vynais.

konkuruojančių produktų kainų santykis, tuo labiau pakeičiami jie yra ir atitinkamai kainų pokyčio skalė, kuri galėtų padaryti juos alternatyviomis prekėmis, siaurėja.

72. Tuo remdamasis manau, kad būtina atmesti Švedijos Karalystės argumentą, jog, atsižvelgiant vien į vyno ir alaus kainų skirtumą, galima atmesti galimybę, kad šiems produktams taikomų akcizo tarifų skirtumas gali turėti įtakos vartotojų pasirinkimui.

73. Kadangi priėjau prie šios išvados remdamasis Švedijos vyriausybės pateikta informacija, ilgai nesvarstysiu klausimo (dėl kurio šalys daug diskutavo rašytinėje proceso dalyje), ar Švedijos vyriausybės naudojamas palyginimo metodas, pagal kurį litro vyno kaina lyginama su litro alaus kaina, yra tinkamas. Šiomis aplinkybėmis norėčiau pažymėti tik tai, kad Komisijos siūlomas metodas, pagal kurį lyginama skirtingų tūrių vyno taurės ir alaus bokalo kaina, neatrodo tinkamiausias, ypač atsižvelgiant į tai, kaip šie du produktai yra parduodami. Iš tikrųjų jie daugiausia parduodami *Systembolaget* parduotuvėse [41] taip, kad tikrai būtų daug tiksliau lyginti gėrimų litro kainą, turint omenyje taip pat tai, kad, kaip savo rašytinėse pastabose pažymi Švedijos vyriausybė, Švedijoje vidutinis vartotojas yra linkęs pirkti vyną, supakuotą į vadinamąjį *Bag in Box* [42]. Bet kuriuo atveju Komisija nepateikė jokios informacijos, kad, atsižvelgiant į Švedijos vartotojų įpročius ir rinkos ypatybes, jos palyginimo metodas būtų tikslesnis už Švedijos vyriausybės pasiūlytą metodą.

74. Šiuo aspektu būtina įvertinti, ar Komisijos pateiktų įrodymų pakanka įrodyti, kad nagrinėjama mokesčių tvarka *gali* apsaugoti alų vyno nenaudai.

75. Anot Komisijos, iš *Systembolaget* statistinių duomenų matyti, kad vartotojų elgesiui turi įtakos kainų pasikeitimai, kuriuos nulėmė nagrinėjamiems produktams taikomų mokesčio tarifų skirtumai. Komisija teigia, kad 1997 m., t. y. tais metais, kai įsigaliojo mokesčių reforma, pagal kurią akcizo tarifas alui buvo sumažintas maždaug 40 %, statistiniai duomenys atskleidžia, kad alaus pardavimas augo 8,9 %, priešingai ankstesnių metų tendencijoms, kai jis smarkiai sumažėjo, o vyno pardavimas sumažėjo 3,7 %. 2002 m., t. y. tais metais, kai 18,8 % buvo sumažintas

41 — Pardavimai licencijas turinčiose viešojo maitinimo įstaigose sudaro, regis, ne daugiau nei 10 % visų pardavimų.

42 — „Bag in Box“ (vyno dėžės) sistema yra skysčių pakavimo būdas, kai skystis pirmiausia sandariai pakuojamas į maišelį iš plastiko arba aliuminio. Tuomet toks maišelis įdedamas į kartotinę dėžutę, skirtą produkto transportavimui ir saugojimui palengvinti.. Tokios pakuotės sėkmę lėmė tai, kad ji patogi ir padeda išlaikyti produktą šviežią, nes nėra sąlyčio su oru. Paprastai vyno dėžė būna 3,5 litrų, 10 litrų arba 20 litrų tūrio.

vynui taikomas akcizo tarifas, vyno pardavimas augo 11 %. Taip pat Komisija nurodo, kad nors laikotarpiu nuo 1997 m. iki 2001 m. vyno pardavimas iš esmės augo, alaus pardavimas procentine išraiška išaugo akivaizdžiai daugiau. Galiausiai Komisija teigia, kad nors 1995 m. vyno pardavimas pagal kiekį iš esmės prilygo alaus pardavimui (maždaug po 103 mln. litrų šių gėrimų), 2004 m. parduoto alaus kiekis (maždaug 173 mln. litrų) buvo didesnis nei vyno (maždaug 139 mln. litrų) maždaug 20 %. Anot Komisijos, toks skirtumas, kuris susidarė po 1997 m. mokesčių reformos, turi būti priskirtas šių dviejų gėrimų akcizo tarifų skirtumui, kuris atsirado dėl šios reformos.

76. Komisijos pateikti skaičiai man neatrodo ypač reikšmingi pirmiausia ir daugiausia dėl to, kad jie susiję su vyno ir alaus pardavimu apskritai ir neleidžia atskirai ištirti konkuruojančių kategorijų pardavimų tendencijų. Antra, nors tiesa tai, kad prie Komisijos pastabų pridedami statistiniai duomenys rodo, kad 1997–2003 m. alaus pardavimas augo, šis augimas nebuvo nuoseklus. 1998 m., po metų nuo akcizo tarifo sumažinimo, pardavimo augimas buvo tik 2,8 %, o tai yra mažiausias augimas visu 1997–2003 m. laikotarpiu, o 1999 m. pardavimas augo 15,4 % – daug daugiau nei 1997 m. reaguojant į mokesčio sumažinimą. Visais metais po 1999 m., išskyrus 2003 m., pardavimas augo daugmaž nuolat apie 10 %. Mano nuomone, iš to galima daryti išvadą, kad nurodomu laikotarpiu kiti faktoriai, o ne akcizo tarifas nulėmė alaus pardavimo augimą ir atitinkamai skirtingus vyno ir alaus kiekių pardavimus tuo laikotarpiu. Tiek, kiek tai susiję su vynu, nors *Systembolaget* statistiniai duomenys rodo, kad 1997 m., t. y. tais metais, kai alui buvo pradėtas taikyti sumažintas akcizo tarifas, vyno pardavimas sumažėjo, tačiau iš tikrųjų vyno pardavimas augo kitais metais 2,7 %, t. y. beveik tiek pat, kiek ir tais metais užregistruotas alaus pardavimo augimas (2,8 %). Nuo 1998 m. vyno pardavimas didėjo, nors ir nevienodai.

77. Atsižvelgdamas į išdėstytus argumentus laikausi nuomonės, kad Komisijos pateikti duomenis geriausiu atveju įrodo, kad Švedijos vartotojai reaguoja į pasikeitimus, kuriuos sukelia nagrinėjamiems gėrimams taikomos mokesčių tvarkos pakeitimai; ir, atsižvelgiant į nacionalinius vartojimo ypatumus, kai tradiciškai linkstama vartoti alų, tokia

reakcija labiau pastebima vyno atveju [43]. Be to, aišku, kad poveikio pardavimo augimui dėl mokesčio sumažinimo trukmė yra ribota ir tikėtina, kad jis trunka tik vienerius metus po mokesčių teisės nuostatų pakeitimų įsigaliojimo.

78. Nors iš Komisijos pateiktų statistinių duomenų galima daryti išvadą, kad nagrinėjamų produktų paklausa iš dalies yra elastinga ir priklauso nuo kainos pokyčių, o Švedijos Karalystė to neginčija [44], mano nuomone, to neįmanoma nustatyti iš statistinės informacijos, susijusios su kainos pasikeitimų poveikiu konkurenciniam produktų santykiui, kuri būtų gana reikšminga, kad leistų *nustatyti*, jog alaus ir vyno pardavimo padidėjimas atitinkamai 1997 m. ir 2002 m. bent jau iš dalies priklauso nuo jų pakeičiamumo. Tokio pobūdžio poveikis priklauso nuo pačių produktų konkurencijos lygio, taigi nuo paklausos kryžminio elastingumo kainos atžvilgiu, tačiau Komisija nepateikė jokių duomenų, kuriais būtų galima įvertinti tokį kriterijų.

79. Šiuo klausimu būtina išnagrinėti, kokia iš tiesų yra Komisijos įrodinėjimo pareiga vykstant įsipareigojimų neįvykdymo procedūrai pagal EB 90 straipsnio antrąją pastraipą.

80. Kaip jau minėjau, Teisingumo Teismas nereikalauja, kad būtų pateikiama statistinių duomenų arba ekonometrinių tyrimų, kurie įrodytų, jog nagrinėjama mokesčių tvarka iš tikrųjų turi apsauginį poveikį; taip pat negalima pagrįstai reikalauti, kad Komisijos pateiktų tokių duomenų [45]. Tačiau ji turi įrodyti, kad mokesčių sistema *gali* sukelti tokį poveikį. Kitaip tariant, Komisija turi įvertinti visus nagrinėjamos mokesčių teisės nuostatos požymius, kad nustatytų, ar, atsižvelgiant į ankstesnę mokestinę situaciją ir rinkos požymius, yra *pakankamai įrodymų, kad būtų sukurta prezumpcija, jog ji turi poveikį galimam prekių iš kitų valstybių narių vartojimui ir nagrinėjamų produktų konkurenciniam santykiui* [46]. Jeigu yra rodiklių, pagrindžiančių Komisijos argumentus, tuomet

43 — Komisijos pateikti statistiniai duomenys rodo didesnį vyno pardavimo augimą 2000 m. nei alaus pardavimo augimą 1997 m., nors vynui taikomo akcizo tarifas buvo sumažintas maždaug dvigubai mažiau nei ankstesnis alui taikytas sumažinimas.

44 — Vyno pardavimo padidėjimas 2002 m. sumažinus akcizą taip pat yra akivaizdus ir pagal Švedijos Karalystės pateiktus duomenis. Iš Švedijos vyriausybės rašytinių pastabų taip pat matyti, kad apskritai būtent didelis ar bet kuriuo atveju juntamas alkoholinių gėrimų paklausos elastingumas leido Švedijai tradiciškai naudotis apmokestinimu darant įtaką kainoms ir kartu vartotojų įpročiams. Pavyzdžiui, praeityje padidintas daug alkoholio turinčių gėrimų mokesčio tarifas kartu su kitomis nemokestinėmis priemonėmis leido vyriausybei pastūmėti tokių gėrimų vartotojus vartoti mažiau alkoholio turinčių gėrimų, daugiausia vyną.

45 — Surinkti tokių įrodymų gali būti ypač sudėtinga, jeigu produktai yra pakeičiami tik iš dalies.

46 — Žinoma, kuo nagrinėjamų produktų konkurencinis santykis yra labiau tiesioginis, tuo mažesnė įrodinėjimo našta tenka Komisijai, kol pasiekiama riba, kai klausimas tampa susijęs tik su skirtingu apmokestinimu, jeigu produktai praktiškai yra vienodi.

atitinkama vyriausybė turi pateisinti atitinkamą skirtingą apmokestinimą [47] ir/arba įrodyti, kad EB 90 straipsnio antroji pastraipa nėra pažeista [48].

81. Be to, neatrodo, kad toks įrodinėjimo pareigos pasiskirstymas prieštarautų minėtam sprendimui *Komisija prieš Belgiją,* kuriame Belgijos vyriausybės pateiktais duomenimis (kuriuos Komisija nesėkmingai ginčijo) įrodyta, kad skirtingi PVM tarifai vynui ir alui iš esmės yra neutralūs šių produktų konkurencinio santykio atžvilgiu, taip paneigiant Komisijos argumentą dėl galimo jiems taikomos mokesčių sistemos apsauginio poveikio.

82. Ar šioje byloje yra pakankamai požymių, kad atsirastų prezumpcija, jog nagrinėjama mokesčių tvarka yra apsauginio pobūdžio?

83. Iš pradžių derėtų išnagrinėti šios tvarkos bruožus. Kaip pripažįsta pati Švedijos vyriausybė, 1997 m. mokesčių reforma, kurią vykdant akcizas alui buvo sumažintas 40 %, *pakeitė mokestinį paritetą* tarp stipraus alaus ir vyno, kurio alkoholio koncentracija yra maždaug 11 % tūrio [49]. Pagal šiuo metu galiojančią sistemą *skiriasi apskaičiavimo* metodas, net jeigu akcizo tarifas ir alui, ir vynui nustatomas pagal tūrinę alkoholio koncentraciją, t. y. pagal objektyvius kriterijus, susijusius su produktų savybėmis [50]. Mokestis alui iš tikrųjų apskaičiuojamas dauginant nustatytą sumą iš tūrinės gėrimo koncentracijos, todėl *mokestis pagal alkoholio tūrį yra visada toks pats*, *neatsižvelgiant į alkoholio kiekį gėrime*, o vynas yra suskirstytas į penkias kategorijas pagal alkoholio koncentraciją ir kiekvienos kategorijos *mokesčio tarifas skiriasi pagal alkoholio kiekį: nuo didžiausio tarifo, taikomo mažiau alkoholio turinčiam vynui, iki mažiausio tarifo, taikomo daugiau alkoholio turintiems vynams*. Ketvirtajai kategorijai, kuriai priskiriami vynai, konkuruojantys su stipriu alumi, taikomas mokesčio tarifas yra nuo 2,45 SEK už kiekvieną alkoholio tūrio procentą vynams, kurių alkoholio koncentracija yra 9 % tūrio, iki 1,47 SEK vynams, kurių alkoholio koncentracija yra 15 % tūrio. Todėl didesnė mokestinė įtaka daroma silpnesniems vynams, kurie yra pigesni ir kurie labiau tiesiogiai konkuruoja su alumi.

84. Tuomet būtina įvertinti skirtingą nagrinėjamų produktų apmokestinimą, kuris susidaro dėl tokios sistemos taikymo. Kaip

47 — Žr., pavyzdžiui, 1981 m. birželio 14 d. Sprendimą *Komisija prieš Italiją* (46/80, Rink. p. 77).

48 — Norėčiau paaiškinti, kad tai nereiškia įrodinėjimo naštos perkėlimo, nes bet kuriuo atveju Komisija turi pateikti pakankamai įrodymų, kad *prima facie* būtų įrodytas apsauginis poveikis.

49 — Švedijos vyriausybės teigimu.

50 — Bylos medžiagoje neatskleidžiama, ar vynui ir alui buvo taikomas vienodas apskaičiavimo metodas prieš įsigaliojant pakeitimams 1997 metais.

jau minėjau [51], vynui ir alui tenkančios mokestinės naštos palyginimas parodo, jog, kad ir koks kriterijus būtų naudojamas lyginant (tūris, alkoholio koncentracija ar prekės kaina), toms vyno kategorijoms, kurios konkuruoja su alumi, taikomas *daug* didesnis akcizo mokesčio tarifas nei alui.

85. Kiek tai susiję su rinkos savybėmis, iš esmės neginčytina, kad Švedijos vartotojai reaguoja į kainų pasikeitimus, kuriuos nulėmė taikomos mokestinės tvarkos pasikeitimai. Be to, nagrinėjamų gėrimų kainų palyginimas, atliktas remiantis Švedijos vyriausybės pateiktais duomenimis, neleidžia teigti, kad apmokestinimo skirtumai negali turėti įtakos konkurencijai [52]. Švedijos vyriausybės pateikti statistiniai duomenys, parodantys, kad 1996–2003 m. vyno pardavimas procentais išaugo daugiau nei alaus pardavimas, savaime negali įrodyti, kad nagrinėjama mokesčių sistema neturi apsauginio poveikio [53].

86. Tokiomis aplinkybėmis laikausi nuomonės, kad šioje byloje pakanka įrodymų daryti išvadą, jog nagrinėjama mokesčių sistema gali turėti įtakos galimam vyno, daugiausia importuojamo iš kitų valstybių narių, vartojimui, ir taip šio gėrimo padėtis tampa mažiau palanki, palyginti su alumi, kuris daugiausia gaminamas Švedijoje, tiek, kiek pastarasis „yra reikšmingiausias vertinimo kriterijus konkurencijos prasme“ [54]. Mano nuomone, Švedijos Karalystės pateiktų argumentų nepakanka, kad būtų paneigta tokia išvada. Taigi manau, kad ieškinys turi būti tenkinamas.

V — Bylinėjimosi išlaidos

87. Pagal Procedūros reglamento 69 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jeigu laimėjusi šalis to prašė. Kadangi padariau išvadą, kad Švedijos Karalystės argumentai nėra tinkami, o Komisija prašė priteisti bylinėjimosi išlaidas iš Švedijos Karalystės, manau, jog Švedijos Karalystė turi padengti šias išlaidas.

51 — Žr. šios išvados 52–56 punktus.

52 — Žr. šios išvados 63–73 punktus.

53 — Žr. minėtą sprendimą *Komisija prieš Prancūziją* 168/78.

54 — Šiuo aspektu žr. 1983 m. liepos 12 d. Sprendimo *Komisija prieš Jungtinę Karalystę* 27 punktą.

88. Pagal 69 straipsnio 4 dalies pirmą įtrauką Latvijos Respublikai, įstojusiai į šią bylą, turi būti nurodyta padengti savo išlaidas.

VI — Išvada

89. Atsižvelgdamas į išdėstytus samprotavimus, Teisingumo Teismui siūlau:

— pripažinti, kad vynui, kuris konkuruoja su alumi, taikiusi didesnį akcizo tarifą nei alui, Švedijos Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal EB 90 straipsnio antrąją pastraipą,

— priteisti iš Švedijos Karalystės bylinėjimosi išlaidas,

— nurodyti Latvijos Respublikai padengti savo bylinėjimosi išlaidas.